

František Jordán

Národnost: česká

Datum narození: 21. října 1921

Místo narození: Polešovice (okres Uherské Hradiště)

Datum úmrtí: 2. června 1979

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: František Jordán se narodil v malé obci Polešovice. Jeho otec Augustin Jordán pracoval jako pomocný železniční dělník a matka Marie, rozená Obdržálková, byla v domácnosti. Měl tři sourozence. Po maturitě byl odveden na nucené práce ve štyrském Kapfenbergu. V roce 1944 utekl a přidal se k jugoslávským partyzánům – v oblasti Mariboru zformovali tzv. kapfenbergskou skupinu. Operovali převážně na území dnešního Slovinska a provedli řadu přepadení a sabotáží. V květnu roku 1945 byl reorganizován do jugoslávské lidové armády, ale již v červnu požádal o propuštění a byl repatriován do Československa. Z války si odnesl podlomené zdraví, které ho poté trápilo celý život. Oženil se s dětskou lékařkou Helenou Jordánovou, se kterou měl tři dcery, Soňu, Helenu a Janu. Zemřel ve věku 57 let.

Akademické působení

Na přímluvu učitele z měšťanky se Jordánovi rozhodli dát mladého Františka studovat na gymnázium ve Strážnici. Zde v roce 1941 odmaturoval a po válce se zapsal ke studiu oborů čeština a dějepis na filozofické fakultě v Brně. Jako nadějný mladý komunista měl dveře otevřené. Již v roce 1947 byl přijat jako pomocná vědecká síla a o rok později pracoval jako asistent v semináři u Josefa Macůrka. Ten byl také jeho školitelem a přivedl ho k zájmu o dějiny jihovýchodní Evropy, s níž ho pojila i osobní válečná zkušenost.

Během únorové krize roku 1948 stál v čele sekce akčního výboru KSČ. Spolupodílel se na sesazení a likvidaci studentského Spolku posluchačů filozofie. I Jordána se později dotkly politické zásahy na fakultě. Jako bývalý partyzán byl postižen odhalením tzv. titovštiny čili sympatií k nestalinskému modelu socialismu. Raději včas vrátil svá válečná vyznamenání, než aby riskoval razantní kariéerní postih.

V této době již pracoval na katedře historie jako odborný asistent a svou disertaci *Češi a Charváti v 16. a v 1. polovině 17. století* dokončil v roce 1953. V tomto bádání pokračoval i dále a publikoval monografii *Dějiny jižních Slovanů a vzájemné vztahy s českými zeměmi. Češi a Slovinci v 19. a na počátku 20. století* (1972). Kromě dějin jihoslovanských zemí a jejich vztahů se zeměmi českými využil dobové poptávky a začal se zajímat o dějiny dělnického hnutí. Svá bádání shrnul v práci *Problémy rozkolu dělnického hnutí v českých zemích na umírněné a radikály v osmdesátých letech minulého století* (1962). Na rozdíl od některých jiných badatelů Jordán k tématu přistupoval přísně vědecky a jeho práce v této oblasti patří dodnes ke klíčovým. O dva roky později se na fakultě habilitoval jako docent novodobých československých dějin a v roce 1972 získal také titul profesorský.

Po odchodu Jindřicha Šebánka se v roce 1959 stal vedoucím katedry historie a archivnictví. Byl také členem vědecké rady fakulty a mezi lety 1960 a 1962 byl proděkanem fakulty. V roce 1969 byl dokonce zvolen děkanem,

ale kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu na pozici nenastoupil. V šedesátých letech přednášel na četných kongresech a na univerzitách v NDR a na Ukrajině. Vedl také historické oddělení Kabinetu pro dějiny Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Činnost historického oddělení kabinetu vyvrcholila vydáním *Dějin Univerzity v Brně* (1969).

Právě velké syntézy dějin byly Jordánovým dalším tématem. Již v roce 1961 publikoval *Dějiny Komunistické strany Československa* a spolupracoval s Václavem Pešou a Jaroslavem Dřímalem na syntéze dějin Brna. Ta vyšla ve dvou svazcích jako *Dějiny Brna 1* (1969) a *Dějiny Brna 2* (1973). Chtěl také vytvořit nové dějiny Moravy, ale před smrtí stihl publikovat pouze několik přípravných studií. Jak napovídá jeho úctyhodná bibliografie, nebyl pouze politickým prominentem, ale hlavně vynikajícím historikem s ohromným pracovním nasazením. Některé jeho práce patří dodnes k nepřekonaným.

Ocenění vědeckou komunitou

Podílel se na chodu několika časopisů a komisí. Byl členem Matice Moravské, členem vědeckého kolegia ČSAV a komise pro dějiny Brna. Za svou odbojovou činnost obdržel Řád rudé hvězdy, medaili Za chrabrost, hvězdu Čs. partyzána a několik pamětních medailí. Za svou odbornou činnost získal stříbrnou medaili Univerzity J. E. Purkyně a v roce 1970 mu byla udělena Krajská cena Bedřicha Václavka v oboru společenských věd a publicistiky.

Veřejná činnost

Po maturitě v roce 1941 byl nuceně nasazen na práci ve štyrském Kapfenbergu, kde pracoval jako skladník. V roce 1944 ze zaměstnání utekl a přidal se k jugoslávskému komunistickému odboji. Byl okouzlen komunistickými ideami, a jeho levicové smýšlení se během bojů v Jugoslávii ještě prohloubilo. V roce 1945 vstoupil do KSČ a v rodných Polešovicích pomáhal v činnosti MNV. Založil zde také Svaz české mládeže.

Po nástupu na fakultu se aktivně angažoval v komunistických organizacích a krátce také stál v čele ZO KSČ. Během komunistického převratu byl jedním z předních členů akčních výborů. Po studiu v roce 1949 pracoval jako odpovědný redaktor v nakladatelství Rovnost. Již v roce 1951 se však vrátil na fakultu jako vyučující. V sedmdesátých letech patřil na fakultě k umírněným komunistům, kteří proti režimu aktivně nevystupovali. Svou nenápadnou činností ovšem umožnil dokončit studia řadě režimu nepohodlným studentům. Přestože byla některým vyučujícím na katedře historie a archivnictví omezena činnost, za jeho vedení nikdy nedošlo k zásadním kádrovým čistkám.

Evaluace

Dlouholetý vedoucí katedry historie a archivnictví, který se nesmazatelně zapsal do dějin fakulty. Mezinárodně uznávaný odborník na dějiny dělnických hnutí. Aktivní účastník protinacistického odboje.

Ohlasy

Trvale se zapsal do dějin přerodu filozofické fakulty na socialistickou školu a významně se podílel na tom, že tento kvalitativní přerod probíhal organicky, promyšleně, perspektivně, principiálně a bez vážnějších otrěsů a chyb. \ [František Hejl](#)

Za jeho dlouholetého vedení katedry se mu podařilo stmelit starší generaci historiků s nastupující mladou generací a vytvořit na pracovišti takové podmínky a atmosféru, aby tyto různé individuality navzájem tvořily dělný kolektiv. Bylo to umožněno i tím, že prof. Jordán přes určitou osobní uzavřenost byl člověkem velmi laskavým, vnímavým i shovívavým, který si nepotrpěl na formality a okázalost, který nenápadně uměl otupovat ostří osobních řevnivostí a který se i v dobách nepřejících serióznímu výzkumu snažil vytvářet prostor a dostatečné podmínky pro solidní bádání všech svých kolegů. \ [Jiří Malíř](#)

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 30/27, 46/8.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, habilitace a profesury, kart. 30/27, 46/8.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 288/7.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří. *Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Pohledy na dějiny a současnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.

HEJL, František. In memoriam univ. prof. PhDr. František Jordán, CSc. *Slovanský přehled*, 1979, roč. 65, č. 5, s. 434–436.

JORDÁN, František. Mezi slovinskými partyzány. *Historie a vojenství*, 1966, s. 220–264.

MALÍŘ, Jiří. Před třiceti lety odešel profesor František Jordán. *Universitas*, 2009, č. 2, s. 69–70.